

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1940-41

DRAMA

20

SANDRO CAMASIO — NINO OXILIA:

BOG Z VAMI, MLADA LETA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1940/41 DRAMA Štev. 20

SANDRO CAMASIO — NINO OXILIA

BOG Z VAMI, MLADA LETA

PREMIERA 31. MAJA 1941

Nedolgo, leto ali dve pred prvo svetovno vojno sta dva v literaturi popolnoma neznana absolventa univerze v Turinu, Camasio in Oxilia, spisala svojo igro iz študentskega življenja — »Zbogom, mlada leta« (»Addio giovinezza«). In lirična, preprosta igrice teh dveh literarnih in dramatskih novincev je dosegla nenavaden uspeh na mnogoštevilnih italijanskih poklicnih in ljubiteljskih odrih, ki so jo jo uprizarjali in ponavljali brez konca. Kakor imajo Nemci svoj »Heidelberg«, kakor imajo Rusi svojo študentovsko dramo v »Dnevi življenja« Leonida Andrejeva in v njegovem »Gaudeamus« in kakor smo pred dvema letoma na našem odru uprizorili škotsko študentovsko igro »Dež in vihar« Angleža Hodge-a, tako predstavlja igra Camasia in Oxilie študentovsko igro v italijanski literaturi.

Vnanja značilnost vseh teh iger je njihova zvezanost s pesmijo: naravno: mladost in pesem se radi družita in pesem je stvar mladosti. Tri od njih so zvezane z znanimi ljudskimi popevčicami in samo angleška se naslanja na Shakespearovo pesem norca v komediji »Kar hočete« z njenima refrenoma: »Hej, ho, skozi dež in vihar« in »Saj dež dežuje sleherni dan«. Najbližji sta si v tem pogledu italijanska in ruska. Druga se opira že v naslovu in v os-

novnem tonu na razpoloženje znane ruske »romance«: »Nagli kot vali so dnevi življenja, z dnem vsakim nam krajša do groba je pot.« Italijanska pa na ravno tako ljudsko sentimentalno in melanholično popevko:

Kako beži lepota!
Kako mladosti zamre smehljaj!
In dni, ki poteko brez ljubezni,
ne bo nazaj, ne bo nazaj.

Z naslonitvijo na te pesmi je podano tudi že duhovno ozračje življenja, ki ga te igre podajajo vsaka v svojem svetu, v svojem narodnem značaju in seveda tudi vsaka s svojo umetniško intenziteto. Družita jih pesem in študentovsko življenje, to skoraj povsod enako vrvenje mladine, plima in oseka prihajajočih in odhajajočih in duševna problematika mladosti, se pravi ljubezni, ljubezni in pa zgodnjega občutka o postavljanju se mladosti pri tistih, ki se poslavljajo od brezskrbnega akademskega življenja.

Ti dve čustvi — ljubezen in slovo od mladosti — sta središče italijanske študentovske drame. Izmed vseh navedenih je morda najpreprostejša, a morda tudi najbolj sveža, naravna in jasna. Če je angleška otožna kakor zemlja, kjer dež dežuje sleherni dan, in melanholično poetična; če je ruska malone strašna in pretresljiva, je italijanska zabavna in ginljiva, tako v svoji ljubavni snovi, kakor v poslavljanju tistih, ki jih oseka vseučiliškega morja odplavlja v življenje. Ta čustva pa seveda tudi tu spremljata pesem in mladost, se pravi brezskrbnost, smeh, vročernost, ki naposled izvene v melanholijo in v težko bojazen pred »življenjem« in njegovo trezno in malo smiselno vsakdanjostjo.

Avtorja Camasio in Oxilia sta se je osebno bala brez potrebe. Eden od njiju je kmalu po nastanku njunega deha umrl za tuberkulozo, drugi je padel na fronti. Čul sem, da so tantijeme od uprizoritev njune igre prisojene dekletu, ki v tem izrezku iz študentovskega življenja tako ginljivo in vdano daje svojo ljubezen z vso zavestjo o tem, da nekoč pride ura pokore...

J. Vidmar

Camasio - Oxilia: Bog z vami, mlada leta

Il fugge la bellezza
e giovinezza, non torna più.
Il tempo che passò senza l'amore
non torna piu, non torna piu.

Ta komedija, ki gotovo ne predstavlja literarne vrednote prve vrste, je prav gotovo ono delo, ki je šlo po svetovni vojni največkrat preko italijanskih odrov in to poklicnih in amaterskih. Človek se temu dejstvu v prvem hipu začudi, recimo, ko je delo prebral, ko ga pa prenaša režiser v tri dimenzije, postaja polagoma ta priljubljenost in popularnost razumljiva. — Delce ima namreč dvoje vrlin: napisano je neposredno in pa z izredno toploto, kakršne je sposobna le mlada človeška duša, ki je polna pričakovanj...

* * *

»Addio giovinezza« je študentovski komad, ki ga lahko vsporejamo z nemškim komadom »Alt Heidelberg«, ali Andrejevskimi igrami »Mladoletje« in »Gaudeamus«. Snov vzeta iz dijaškega, akademskega življenja vselej vleče in je zelo hvaležna. Ta primer je pa še prav posebno prikupen, ker je povsem sodoben in seže do srca slehernemu, ki je kdajkoli zapuščal dom in se podajal v univerzitetno mesto. Vsakdo, ki je pri nas čutil krilatico »Kdor gre na Dunaj, naj pusti trebuh zunaj«, čeprav se je ta Dunaj imenoval tudi Graz ali Praga ali Brno ali Paris, bo vedel povedati majhen romanček o dekletu, ki je bilo ljubko in dobro...

In o takem romanu gre beseda v tej naši igri. Mladi ljudje, ki gledajo z jasnimi očmi v življenje in bodočnost, zavedajoč se odgovornosti, ki bo stopila ob koncu študija pred nje, nastopajo v njej... Je tu medicinec Mario, veder dečko in pa modistka Dorina pri kateri stanuje. Pa so to mladi ljudje in lepi in nepokvarjeni — ni vrag, da se ne zaljubijo... Pa so mladi in pred vrati stoji že resnost življenja v obliki doktorata, diplom in pustih dolžnosti neke v gluhi provinci... Zato kratko: Dorina je lepa, je dobra, ampak Emilija je šarmanтна in demonična, Ida je koketna in ima boke

visoko postavljene in vroče oči... Zato Mario, ne bodi pustež, trgaj, jemlji vse, kar ti življenje proži... in ne misli... Pač misli: *il tempo che passò senza l'amore non torna più...*!

* * *

Potem imamo v komadu nekoga, na katerega sta avtorja malo pozabila in bi vendar zaslužil vso pozornost. To je medicinec Leone. Zapustila ga je ob rojstvu natura, in mu ni dala lepote lica in postave — vsa njegova zunanjost je nekak zapuščenec, jelen z enim rogom, nekak moderen Cirano de Bergerac... A vendar je v njem ista mlada kri, ista želja, da bi tudi v njegov dan zašumela ženska kri-la... Pa vsega tega ni. Zato pristopi k metodi in si izmišlja dogodivščine, bajne ženske čudovite lepote, kupuje dragocene kravate se lišpa in kinča, da je vselej zal fant. Vse dogodivščine, ki jih preživljajo njegovi prijatelji, osvoji, pregnete jih v duši in prikazuje kasneje, kot lastne avanture s skrivnostno damo, silno ljubeznijo, ki živi — le v njegovi domišljiji. Blesteč tip, ki ga mora vzljubiti sleherni, ki posluša komad...

* * *

Sicer pa je res! Ta komad bi lahko napisal vsakdo, ki je bil akademik v velikem univerzitetnem mestu. Vseeno je, ali se imenuje Bologna ali Turi, Pavia ali Padova... povsod je isto. Povsod so ljudje mladi, povsod se ljubijo in povsod teko pota usode neizprosno. — Koliko bede, lakote in odpovedi je prestajal recimo naš student kjerkoli, ko še ni bilo domače univerze. — Pa se je bližal dan, ko je moral zapreti knjige, zapreti kovčge in se zamisliti. V žepu je imel sicer doktorsko diplomu, na njegovih vizitkah je blestel sijajni pridevek Dr, ki je razveseljeval očete in matere kot oni prizor, ko je recimo sinko pel svojo prvo mašo. —

Pa vendar! V vsem tem zaključenem dejanju življenja ni bilo veselja. Sleherni si je ob takem dnevu dejal: »Bog z vami mlada leta...«! Sedel je na vlak neskončno sam in ko so kilometri širili razdaljo in so luči velemesta pojemale in izginjale, je vsakdo od nas z grenko-sladko mislijo dejal: Tako lepo ne bo nikoli več... In prišle so v mislih na obisk vse Dorine, Vide, Melite in druge, ki so stopile morda en sam hip v naše življenje. — Ampak človek

božji — zdaj imaš diplomo, zdaj si postavljen v pravo življenje — zmagal si in si premagan — kajti zmagal si za ceno mladosti. Z eno besedo: addio giovinezza! —

* * *

Še nekaj bi omenil mimogrede, kar dela ta komad prav posebno prikupen, če človek ve. Avtorja, ki sta napisala komad, sta bila oba akademika in oba je zajela štirinajstega leta svetovna vojna. Eden je padel v Dolomitih, drugi pa je umrl za tuberkulozo, kot posledico vojne... Oba mlada, oba lepa, kot poje pesem... Zato je v tem komadu gledati tudi spomerik mladosti, ki daje življenje za svojo domovino. —

Ost.

Italijanska dela v slovenskem gledališču

Njegova drama »Šest oseb išče avtorja« je dosegla povsod velike uspehe. Naše gledališče jo je uprizorilo v sezoni 1924-25 devetkrat. V isti sezoni je po številu predstav dosegla enak uspeh tudi Nicodemijeva komedija »Zora, dan, noč«. Pred njima je že bila uprizorjena drama Roberta Bracca: »Don Pietro Caruso« (v sezoni 1920-21). Od Pirandella smo uprizorili še dve deli: »Henrik IV.« v sezoni 1925-26 (9 predstav) in »Kaj je resnica« v sezoni 1938-39 (9 predstav). Iz klasičnega repertoarja je bil zastopan le Carlo Goldoni z dvema komedijama in sicer v sezoni 1926-27 s komedijo »Pri lepi krčmarici«, pozneje pa s komedijo »Sluga dveh gospodov« (v sezoni 1934-35 10 predstav). V isti sezoni je dosegel Nicodemijev »Postržek« (Scampolo) 13 repriz. Največ uspeha pri našem občinstvu je do danes dosegel Benedetti s svojima dvema veseloigramama »Rdeče rože« in »Trideset sekund ljubezni«, ki je letos prišla ponovno v redni repertoar. »Rdeče rože« so dosegle v sezoni 1937-38 14 predstav, v naslednji pa še štiri. Poleg tega je bilo več gostovanj na podeželskih odrih. Komedija »Trideset sekund ljubezni« je dosegla v sezoni 1938-39 13 predstav. Nad deset predstav pomeni pri nas že izreden uspeh, kajti povprečno število predstav je po navadi okoli 8 — 9. Skupno število uprizoritev vseh omenjenih del

v zadnjih dveh desetletjih presega nad sto repriz, kar ni malo. Letošnja sezona je poleg ponovitve Benedettijeve veešloigre prinesla dramo M. Prage: Zaprta vrata, ravno kar pa je v študiju igra »Bog z vami, mlada leta« od Camasije in Oxilija.

Dr. Br. Kreft

Spomini Stanislavskega

(Iz knjige »Igralčevo delo na samem sebi«)

Mi verujemo in iz izkušnje trdno vemo, da samo taka umetnost, ki je nasičena z živim, organskim doživljanjem človeka — igralca, lahko umetniško posreduje vse neulovljive odtenke in vso globino notranjega življenja v vlogi. Samo taka umetnost lahko do kraja prevzame gledalca in ga pripravi do tega, da ne samo razume, marveč prav preživi vse, kar se godi na odru. S tem obogati njegovo notranje izkustvo in pusti v njem sled, ki je čas ne more zabrisati.

A razen tega, — in to je tudi nenavadno važno, — osnove ustvarjanja in zakoni organske narave, na katerih je zgrajena naša umetnost, varujejo igralce vsakršnih zablod. Kdo ve, s kakšnimi režiserji in v kakšnih gledališčih boste morali nastopati. In zahteve narave same še zdavnaj ne vodijo vseh in povsod. V večini primerov se te zahteve grobo posiljujejo, to pa zmeraj vodi igralca v zablode. Če boste trdno poznali meje resnične umetnosti in organske zakone tvorne narave, ne boste mogli zaiti in boste lahko presodili svoje pomote in jih popravljali. Brez trdnih temeljev, ki vam jih lahko da umetnost doživljanja, pa zaidete, se zmedete in izgubite presojo. In ravno zaradi tega imam za vse igralce vseh smeri, brez izjeme za potrebno, da se seznanijo z osnovami naše umetnosti doživljanja. Tukaj mora vsak igralec pričeti svoje šolsko delo.«

»Da, da, to je točno tisto, k čemur stremim z vso svojo dušo!« — sem vzkliknil ves vzhičen. — »In tako sem vesel, da sem na produkciji vsaj deloma dosegel poglobitni smoter naše umetnosti doživljanja.«

»Ne navdušujte se predčasno,« — je ohladil mojo vnemo Torcov. — »Sicer boste kasneje doživljali zelo grenka razočaranja. Ne zamenjajte resnične umetnosti doživljanja s tem, kar ste pokazali v enem prizoru na produkciji!«

»Kaj pa sem pokazal?« — sem vprašal kakor zločinec pred obsodbo.

»Rekel sem že, da je bilo v vsem dolgem prizoru, ki ste ga igrali, samo nekaj srečnih trenutkov pravega doživljanja, ki vas je približalo naši umetnosti. Poslužil sem se jih, da sem vam in drugim učencem na primeru pokazal osnove naše smeri v umetnosti, o katerih smo pravkar govorili. Kar pa zadeva ves prizor med Othellom in Jagom, ga nikakor ni mogoče priznati za umetnost doživljanja.«

»Kaj pa je potemtakem?«

»Tako imenovana *»igra z notranjostjo,«* — je dejal Arkadij Nikolajevič.

»Kaj se to pravi?« — sem vprašal, izgublajoč tla pod nogami.

»Pri taki igri,« — je nadaljeval Torcov, — »se posamezni trenutki nenadno in nepričakovano povzpenjajo na veliko umetniško višino in poražajo gledalce. Te trenutke igralec doživlja ali ustvarja po navdihu, a improvizirano. Toda ali menite, da ste sposobni in duhovno in telesno dovolj močni, da bi lahko preigrali vseh pet ogromnih dejanj 'Othella' s takim poletom, s kakršnim ste slučajno preigrali na produkciji čisto kratek prizorček: »Krv, Jaga krvi!?«

»Ne vem...«

»Jaz pa za gotovo vem, da je taka naloga pretežka celo za igralca z edinstvenim temperamentom in še z ogromno telesno silo povrhu!« — je namestu mene odgovoril Arkadij Nikolajevič. — »Naravi je treba pomoči še z dobro izdelano psihotehniko. Vi pa še vsega tega nimate, kakor tudi ne igralci notranjosti, ki ne priznavajo tehnike. Ti se kakor vi zanašajo samo na navdih. Če pa ga ni, nimate ne vi ne oni z ničimer zapolniti vrzeli v igri, praznih, nedoživljenih mest v vlogi. Odtod — dolge dobe živčnega upada pri izpolnjevanju vloge, popolna umetniška nemoč in naivna ter diletantska igra. V takih trenutkih postane vaše oblikovanje kakor pri vsakem igralcu z notranjostjo neživo, napetoličeno in z muko

opravljano. V takih vijugah so se trenutki poletov vrstili za golim igranjem. In taka odrska igra se v našem igralskem jeziku imenuje igra z notranjostjo.«

Kritika mojih nedostatkov, kakor jo je podal Arkadij Nikolajevič, je naredila name silen vtis. Ni me samo užalostila, temveč tudi prestrašila. Padel sem v obup in nisem več poslušal, kaj govori Torcov.

* * *

Poslušali smo spet opazke Arkadija Nikolajeviča o našem igranju na produkciji.

Ko je stopil v razred, se je obrnil k Saši Šustovu:

»Tudi vi ste nam dali na produkciji nekaj zanimivih momentov resnične umetnosti, toda ne umetnosti doživljanja, marveč, kakor se tudi čudno sliši, *umetnosti predstavljanja*.«

»Predstavljanja?!« — se je zelo začudil Šustov.

»Kakšna umetnost pa je to?« — so spraševali učenci.

»To je druga smer umetnosti; v čem pa je njeno bistvo, naj nam razloži ta, ki nam jo je v nekaj uspelih trenutkih pokazal na produkciji. Šustov! Prikličite si v spomin, kako se vam je oblikovala vloga Jaga,« — je predlagal Torcov Paši.

»Ker sem nekaj vedel od strica o tehniki naše umetnosti, sem se kar neposredno poglobil v notranjo vsebino vloge in sem jo dolgo razbiral,« — je govoril Šustov, kakor da se opravičuje.

»Vam je stric pomagal?« — je vprašal Arkadij Nikolajevič.

»Nekoliko. Doma sem dosegel resnično doživljanje, vsaj zdelo se mi je tako. Včasih sem tudi pri vaji čutil posamezna mesta vloge. Zato mi je nerazumljivo, kaj bi imela tu opraviti umetnost predstavljanja,« — se je še vedno opravičeval Paša.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Josip Vidmar. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Bog z vami, mlada leta

KOMEDIJA V TREH DEJANJIH. SPISALA SANDRO CAMASIO IN NINO OXILIA. PREVEL S. SAMEC.

REŽISER: PROF. O. ŠEST

Dorina	Levarjeva
Elena	M. Danilova
Emma	Gabrijelčičeva
Mati Rosa	Rakarjeva
Teresa	P. Juvanova
Cvetličarka	Slavčeva
Mario Salviati	Kralj
Leone Dalpreda	Sever
Carlo Fanti	Drenovec
Antonio Salvati	Gregorin
Ernesto	Tiran
Giovanni	Milčinski

Dejanje se godi v Turinu.

Čas sedanjí.

Blagajna se odpre ob 19.

Začetek ob 19.30

Konec po 21.30

Parter:	Sedeži I. vrste . . .	Din 25'—
	" II.-III. vrste . . .	" 24'—
	" IV.-VI. " . . .	" 22'—
	" VII.-IX. " . . .	" 20'—
	" X.-XI. " . . .	" 18'—
	" XII.-XIII. " . . .	" 16'—

Lože v parterju (4 osebe) . .	Din 90'—
" v I. redu (4 osebe) . .	" 90'—
" balkonske (4 osebe) . .	" 60'—
Dodatni ložni sedeži: v parterju . .	" 20'—
" v I. redu . .	" 20'—
" balkonski . .	" 15'—

Balkon: Sedeži I. vrste . . .	Din 18'—
" II. " . . .	" 14'—
Galerija: Sedeži I. vrste . . .	" 12'—
" II. " . . .	" 10'—
" III. " . . .	" 8'—
Galerijsko stojišče . . .	" 2'—
Dijaško " . . .	" 4'—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od pol 11. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Telef. 4611.

Predpisana taksa za pokojninski sklad je vračunana v cenah.

Addio, giovinezza

COMEDIA IN TRE ATTI DI SANDRO CAMASIO E NINO O XILIA.

TRADUZIONE DI S. SAMEC

REGIA DI PROF. O. SEST

Dorina	A. Levarjeva
Elena	M. Danilova
Emma	Gabrijelčičeva
Madre Rosa	Rakarjeva
Teresa	P. Juvanova
Fioraia	Slavčeva
Mario Salviati	Kralj
Leone Dalpreda	Sever
Carlo Fanti	Drenovec
Antonio Salvati	Gregorin
Ernesto	Tiran
Giovanni	Milčinski

Si passa a Torino.

Tempo presente.

La cassa si apre alle ore 19. Inizio della rappresentazione alle ore 19.30
Fine dello spettacolo dopo 21.30

Platea:	I. fila	Lit. 6'—	balcone	"	Lit. 15'—
	II.-III. "	5'—	Posti aggiunti nei palchi:		
	IV.-VI. "	4'80	platea	"	4'50
	VII.-IX. "	4'80	I. piano	"	4'50
	X.-XI. "	4'20	balcone	"	3'—
	XII.-XIII. "	3'60	Galleria I. fila	"	3'—
Balcone:	I. "	4'20	II.-III. "	"	2'40
	II. "	3'60	Ingresso in galleria	"	0'60
Palchi: platea (4 persone)	"	21'—	Ingresso per gli studenti	"	1'20
I. fila	"	21'—			

I biglietti si vendono nella cassa diurna del Teatro Opera dalle 10.30 alle 12.30 e dalle 17. alle 19., e nella cassa del Teatro Dramma mezz'ora dell'inizio delle rappresentazioni
Le tasse sono comprese.